

Hogyan sztrájkolnak Magyarországon ?

Száz megkérdezett közül kilencvenkilenc azt válaszolná: sehogya. A századik, a kivétel Gáspár Sándor, a SZOT főtitkára. Aki kérdez: a *Népszabadság*. Gáspár válasza szó szerint így hangzik:

« ... nálunk nincs törvénybe iktatva a sztrájkjog, de nem is tiltja a törvény a sztrájkot. A szakszervezeteknek azonban nagyon széles jogkörük van, amelynek következtében az államnak, a gazdasági vezetésnek a dolgozókat érintő valamennyi kérdésben számolnia kell a szakszervezet véleményével... Tehát végeredményben mindent el tudunk sztrájk nélkül intézni. Amit pedig nem tudunk sztrájk nélkül elintézeni, azt sztrájkkal sem érjük el. A sztrájk nem eszköze a szocialista építésnek.

Mindennek ellenére néhány üzemrészben nálunk is előfordult már néhány óras munkabeszüntetés, leállítás, ha úgy tetszik, sztrájk. A megtörtént eseteket arra vezethetjük vissza, hogy a vállalatvezetés helytelen intézkedését, hibás magatartását sem a párt-szervezet, sem a szakszervezet nem akadályozta meg. Ha tisztviselőink megfelelően éltek volna jogkörükkel, elejét vehették volna a konfliktusoknak. »
(1980. október 19.)

---

* A budapesti *Beszélő* nyomán.

Számos figyelemreméltó információt közöl ez a nyilatkozat. Megtudjuk belőle, hogy a sztrájkok Magyarországon — általában — nem ragadnak magukkal egész vállalatokat, inkább kisebb egységekben szoktak bekövetkezni. Megtudjuk, hogy a konfliktust nagyon gyorsan — többnyire néhány órán belül — rendezni szokták. Megtudjuk, hogy a munkások olyan sérelmek miatt nyúlnak a sztrájk fegyveréhez, melyeket a SZOT főtitkára orvosolandónak tart. Végül az is kitűnik a szövegből, hogy a sztrájkolók nemcsak a gazdasági vezetéssel kerülnek szembe, hanem a pártszervezettel és a szakszervezettel is.

A következő néhány oldalon egy olyan történetet ismertetünk, amelyenre Gáspár Sándor is gondolhatott. Sokat tudunk róla, ami az olvasót érdekelheti, de mindent nem. Nézze el, hogy beszámolónk itt-ott hézagos.

*

1980. november 3, hétfő

Ezen a napon az egész országban havazott. A csúszós utakon jobbra-balra szánkáztak, egymásnak ütköztek az autók. A másnapi újságok rengeteg kisebb balesetről tudósítanak. « Az Erzsébet-hídon hét, a Soroksári úti felüljárón öt gépkocsi csúszott össze. Az Állami Biztosító Hamzsabégi úti kárfellevő helyére csupán délig 160 bejelentés érkezett. » (Népszabadság, 1980. november 4, kedd.) A mi történetünk is egy balesettel kezdődik. Igaz, erről nem az időjárás tehet. De a baleset és a rossz idő együtt megtette a magáét. A Heves megyei Állami Építőipari Vállalat kisperesti építkezésén az egyik öltözőben este felrobbant az olajkályha. 34 ember nem tudta megszáritani átázott munkaruháját.

A helyiséget amúgysem lehetett rendesen átfűteni. Mosdó, WC nem volt benne, a tisztálkodási lehetőségeket egyetlen vascső jelképezte, az is épületen kívül, a szabad ég alatt meredezett. A munkások már régóta zúgolódtak a gyalázatos állapotok miatt. Most aztán elégük lett. Úgy határoztak, hogy másnap nem veszik fel a munkát. Addig nem dolgoznak, amíg nem kapnak rendes öltözőt.

Az építkezésen mintegy 190 ember dolgozott. Nem tudunk róla, hogy az a 34 megpróbálta volna bevonni a többieket a sztrájkba. Ha megpróbálták, sikertelenül: senki nem csatlakozott hozzájuk. Talán azért, mert a többi öltöző hansználhatóbb volt. Talán az is szerepet játszott a dologban, hogy a sztrájkolók hatvaniak voltak, a többiek nem. Azt viszont tudjuk, hogy a sztrájkoló négy brigád közül egy, merő szolidaritásból vett részt az akcióban. Ennek tagjai már így is, úgy is távozóban voltak az építkezésről, készültek vissza Hatvanba.

November 4-e, kedd

Reggel a 34-ek nem öltöztek be. Vezetőik az irodára mentek, közölték az üzemvezetővel, hogy a négy brigád nem veszi fel a munkát, amíg nem kapnak rendes öltözőt, majd felhívták a vállalat egri központjában székelő szakszervezeti bizottságot, és azt is tájékoztatták elhatározásukról. Aztán visszamentek a többiek közé a fűtetlen öltözőbe. Ott ültek egész nap, beszélgettek, várták, hogy mi lesz. Valaki megemlítette, hogy ezen az építkezésen volt már sztrájk, a nyáron. Akkor az egriek tették le a munkát; úgy hírlett, béremeleést követeltek. Állítólag sürgősen megadták nekik a magasabb béreket. Biztosat senki nem tudott: amazok már régen elmentek más építkezésre, ez a 34 hatvani pedig csak később került ide. Elmélkedtek azon is, hogyan tudna a vállalatvezetés új öltözőt biztosítani nekik. Hogy behívhatják a rendőrséget, vagy más módon visszavághatnak, az nem került szóba.

Közben be-benéztek a sztrájkolókhöz az építkezés irányítói, a művezetők (inkább csak kíváncsiságból), meg az üzemvezető. Ez az ember nagyon ideges volt, kiabált, veszekedett, fenyegetőzött. Nem csoda. Az irodán szünet nélkül csörgött a telefon, hol az egri központból, hol a gyöngyösi alközpontból, hol a megyei pártbizottságról tudakolta valaki, hogy valóban sztrájk van-e, mit akarnak az emberek, mit tette a vezetés, hogy rábírja őket a munka felvételére. Kora délután megérkeztek a gyöngyösi alközpont kiküldöttei. Nem vitatták, hogy az elégedetlen-

ség jogos. Tüstént megígérték, hogy hozatnak új olajkályhát. Elismerték, hogy a régi öltöző használhatatlan, de semmi baj, mondták, itt áll a telepen egy összeszerelésen faház, állítsák fel maguknak. Rejtély, hogy korábban miért nem jutott eszébe senkinek ez a lehetőség. Csak vegyék fel mielőbb a munkát. Senkinek nem lesz bántódása.

Végighallgatták, aztán azt felelték: nem. Tudomásunk szerint a faház ellen nem volt kifogásuk. Az új olajkályha is megtette volna. Ám a tárgyalófél nem felelt meg. Ne az alközpontból jöjjenek beszélni velük. Csak az az ígéret ér valamit, amit a központból tesznek. Így tehát a gyöngösi kiküldöttek dolgukvégezetlenül utaztak vissza. A 34-ek pedig türelmesen tovább vártak.

November 5-e, szerda

A második nap ugyanúgy kezdődött, mint az első. A négy brigád nem ment ki az öltözőből. A többiek nem maradtak velük. A járás-keelés is, mint az előző napon: jöttek a kíváncsiskodók, és jött az üzemvezető ordítózni. Csakhogy ekkor már tudni lehetett, hogy Egerből elindult a vállalati központ tárgyaló küldöttsége.

Délutánra hívták a négy brigádvezetőt, meg a szakszervezeti bizalmiakat az irodára. Megérkezett a vállalat főmérnöke, a szakszervezeti titkár és néhány más tisztviselő kíséretében (a vállalati párttitkár nem volt velük). A főmérnök erélyesen látott neki a dolognak. Leültette egy sorba az embereket — ő maga állva maradt —, aztán, egy pillanatnyi szünetet se hagyva, mindjárt rámutatott az elsőre:

— Magának mi a panasz?

Elmondta.

— És magának?... És magának?

Nem hagyott kétséget afelől, hogy gyorsan le akarja zárni ezt az ügyet.

— Nézzék emberek. Maguknak is az a jó, meg nekem is, ha elintézzük egymás között. Tudják mi lesz ebből,

ha nem hagyják abba? Országos botrány lesz belőle. Ne kívánják.

Mire gondolt? A Heves megyei pártbizottság alighanem értesítette már a Központi Bizottság apparátusát. Talán a belügyi szerveket is riasztották. Nem lehet tudni, a főmérnök honnan kapott utasítást, hogy jöjjön Pestre és bírja jobb belátásra a munkásait... De hogy miféle aggodalom mozgatta őt magát és azokat, akik őt mozgatták, kiderült a beszédéből:

— Figyeljenek ide. Itt nem zlotyban fizetik a munkabért, hanem forintban. Itt nem lehet sztrájkolni.

(Több célzás nem esett az akkor már négy hónapos lengyel munkásmozgalomra.)

De volt a főmérnöknek más érve is a munkabeszüntetés ellen.

— Mi szükség volt erre? Miért nem fordulnak hozzám, ha valami nincs rendben? Engem bármikor megkereshetnek.

— Nem úgy van — felelte valaki, a többiek zajos helyeslésétől kísérve. — Ha nem állunk le, soha nem láttuk volna a főmérnök elvtársat. És akkor mi biztosította volna, hogy tényleg megkapjuk, amit megígérték nekünk?

Közben a helyiség kezdett megtelni. A főmérnök megérkezésének hírére lassan odaszállingóztak a többi brigád képviselői is. Először csak hallgattak, aztán kezdték ők is sorolni sérelmeiket. Már olyan volt az egész, mintha általános panasznapot hirdettek volna.

Végül a főmérnök a következő ajánlatot tette a sztrájkolóknak. Hétfőig átalakítanak öltözővé egy elkészült lakást (csütörtöktől vasárnapig a november 7-i ünnep miatt amúgy sem dolgoztak volna az építkezésen). A többi panaszos ügyet ő majd kivizsgálja. Feltétel: hétfőn reggel mindenki felveszi a munkát. Ebben maradtak.

Megjegyezzük, hogy a rendőrség mindvégig távol maradt az építkezés környékétől, és nem tudunk róla, hogy bármilyen más megtorló intézkedésre sor került volna.